

575.75712
.E61
INSECTS

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

Deel 15

1 Mei 1954

No 5

Adres der Redactie:

B. J. LEMPKE, Oude IJselstraat 12^{III}, Amsterdam-Zuid 2 — Nederland

INHOUD: J. P. van Lith: Opmerkingen over enige Chrysididae (2) (p. 133). — W. J. Kabos: Diptera Brachycera van het eiland Schiermonnikoog (p. 136). — W. J. Kabos: Nieuwe Nederlandse Diptera (p. 139). — G. L. van Eyndhoven: Le mâle de *Nycteridocoptes poppei* (Acar.) (p. 140). — Mej. C. N. Cock: Enige veranderingen en aanvullingen op de Naamlijst van Nederlandsche Diptera (p. 143). — B. J. Lempke: Wanneer vliegt *Maniola jurtina* L. ? (p. 144). — B. P. Uvarov: Synonymic and Nomenclatorial Notes on Acrididae (Orthoptera) (p. 146). — H. M. van Rossum: A new form of *Pieris rapae* L. (p. 147). — Literatuur: (p. 148: D. J. Kuenen). — Korte mededelingen: (p. 135, 145: Mededelingen; p. 139: W. J. Boer Leffef; p. 143: J. Lukkien).

Opmerkingen over enige Chrysididae (2)

door

J. P. VAN LITH

Chrysis (Spintharis) viridula L.

Op een leemwand, waar *Hoplomerus spinipes* (L.) regelmatig nestelt, ving ik bij Ulvenhout op 9 Augustus 1953 een ♀, de eerste maal, dat ik deze soort tot nog toe in Noord-Brabant opmerkte. De door BENNO (1950, *Publicaties van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg*, Reeks III) betwijfelde enige vindplaats buiten Z.-Limburg, Vechten (Utr.), wordt hierdoor enigszins meer waarschijnlijk.

Chrysis ignita ignita L.

Begin Mei 1953 vond ik bij Ulvenhout in een rieten dak enkele nesten van *Ancistrocerus nigricornis* (Curt.), waarvan de ♀♀ nog met de eerste cel bezig waren, of er juist mede gereed waren gekomen.

Vier nesten bevatten resp.:

- drie flinke larven, plus een kleinere, plus een verdroogde larf van een Tortricide, alsmede een ei van de metselwesp, dat met een kort draadje aan de wand, dicht bij de bodem van de cel, was bevestigd, en tenslotte een los *Chrysis*-ei, in de nabijheid van de celafsluiting.
- een grote Tortricide-larve plus een ei van de metselwesp, alsmede een *Chrysis*-ei. Misschien was de metselwesp nog niet klaar met fourageren; of er een celafsluiting was, kon niet worden waargenomen.
- drie larven van dezelfde Tortricide, plus een metselwesp-ei, plus een *Chrysis*-ei.
- dit nest bevatte alleen het ei van de metselwesp.

DIV. INS.
U.S. NATL. MUS.

De Tortriciden (det. Plantenziektenkundige Dienst, Wageningen) waren bruin-zwart van kleur en defaeceerden nog enige tijd door, evenals de prooidieren, die ik bij andere *Odynerus*-soorten waarnam. Met de voorpoten maakten zij nog vrij krachtige bewegingen.

Het ei van *Ancistrocerus nigricornis* (Curt.) is ca. 2 mm lang, de dikte bedraagt ongeveer een derde gedeelte hiervan. Het *Chrysis*-ei was ca. 1½ mm lang en veel slanker.

In de gevallen a, b en c kwam het *Chrysis*-ei het eerste uit. De larf, in het eerste stadium te herkennen aan de twee uitsteeksels van het achterlijf, dat druk bewogen wordt, kruipt direct de celruimte rond en vindt het ei van de metselwesp, dat leeggezogen wordt. Dit leegzuigen duurt 1 tot 2 dagen. Een tweede metselwesp-ei, dat werd aangeboden, werd niet geaccepteerd. Daarna gaat de *Chrysis*-larf de rupsjes eten. De kleur wordt dan dadelijk donkerder door de doorschijnen-de darminhoud.

In enkele gevallen kwam uit de Tortricide-rups een sluipwesplarf, die in staat was zich in te spinnen. In de cel, waar slechts één rups was opgeslagen, die een sluipwesplarf leverde, welke zich inspon, bleef de jonge *Chrysis*-larf zoekend over de nog dunne cocon rondkruipen. Toen de sluipwesplarf uit het spinsel werd genomen, begon de *Chrysis* er dadelijk van te eten. Zij zijn zeker niet kieskeurig, want de kleine rupsjes van zakdragende microvinders en zelfs een praepupa van *Hoplomerus reniformis* (Gmel.) werden met evenveel graagte aanvaard.

Hoe vaak de *Chrysis*-larf vervelt, heb ik niet kunnen constateren. Wel trof ik enkele lege huidjes aan.

Na 12 dagen houdt de *Chrysis* op met eten en begint zich na de defaecatie in te spinnen. Eerst is de cocon wit, doch na twee tot drie dagen bruin van kleur.

Acht dagen later kleurden de ogen reeds bruin en op 13 Juni bevonden zich in of naast de cocons drie ♂♂ van *Chrysis ignita ignita* L. (det. W. LINSEN-MAIER), die vrij klein van stuk waren.

Enige tijd hierna zag ik bij het controleren van het al vroeger door de heer LINSENMAIER gedetermineerde materiaal drie ♂♂ van *Chrysis ignita ignita* L. Deze waren alle drie afkomstig uit een nestje van een *Odynerus* sp. in een rietstengel, welk nestje op 25 Juni 1948 bij Ulvenhout in een rieten dak was gevonden. Reeds drie dagen later waren de ♂♂ uitgekomen en het is dus wel waarschijnlijk, dat dit de natuurlijke verschijningsdatum was.

Gelukkig had ik het nestje, dat evenals de goudwespen genummerd was, ook bewaard en dit bleek nog een ♀ van *Ancistrocerus nigricornis* (Curt.) te bevatten. Een tweede *nigricornis* was op 30 Juni 1948 uitgekomen. Het is wel merkwaardig, dat de vier nesten uitsluitend ♂♂ van *ignita ignita* (in totaal dus 6 stuks) hebben opgeleverd.

Chrysis ignita mediadentata Lins.

Deze in ons land niet zo heel algemene subspecies blijkt behalve langs de kust ook in de omgeving van Ulvenhout voor te komen (det. LINSENMAIER).

Chrysis ignita mediata Lins.

Aan de eerder genoemde vindplaatsen (*Ent. Ber.* 14: 226, 1953) kan nu ook De Beer (Rozenburg) worden toegevoegd (det. LINSENMAIER).

***Chrysis brevitarsis* Thoms., f.n.sp.**

Onder materiaal, dat in de zomer van 1953 ten Zuiden van Ulvenhout was verzameld, ontdekte de heer LINSSENMAIER, Ebikon, enkele ♀ ♀ van deze soort. Zij onderscheiden zich van *Chrysis ignita pseudobrevitarsis* Lins., waarop zij overigens veel gelijken, o.a. door de tweetandige bovenkaken, de sterk verdikte uiteinden van de sprietleden en de ronde indeuking aan weerszijden van de basis van het eerste tergiet.

De Hollandse exemplaren zijn, naar de heer LINSSENMAIER schriftelijk mededeelt, fijner en meer verspreid bestippeld dan de uit Duitsland en Zwitserland bekende dieren.

***Chrysis brevidens* Tourn.**

Deze soort vond ik in 1953 bij Ulvenhout weer in aantal bij een kolonie van *Odynerus debilitatus* (Sauss.) Hoewel ik veel *debilitatus*-nestjes opende, kon ik de aanwezigheid van deze goudwesp in de nesten ditmaal echter niet vaststellen.

***Chrysis fulgida immaculata* Buysson.**

Het gelukte mij op de vindplaats van het vorige jaar (bij Ulvenhout) nu ook twee mannetjes te vangen (einde Mei 1953).

Deze ♂ ♂ hebben hetzelfde karakteristieke gouden achterrandje van het eerste tergiet als de ♀ ♀. De blauwe vlek op het tweede tergiet ontbreekt; wel heeft dit een blauwachtige glans, die overigens ook bij de ♀ ♀ op het tweede tergiet kan voorkomen.

Zij zijn kleiner dan de gemiddelde *fulgida*-♂ ♂. Opvallend is de regelmatige afmeting van de ♂ ♂ en de ♀ ♀, hetgeen er op zou kunnen wijzen, dat zij zich aan één bepaalde gastheer houden. Dit in tegenstelling tot *fulgida* s.str., waarvan zowel de ♂ ♂ als de ♀ ♀ sterk in grootte uiteenlopen.

Summary

Three males of *Chrysis ignita ignita* L. (identification by Mr. W. LINSSENMAIER, Ebikon) were reared in 1953 from the nests of *Ancistrocerus nigricornis* (Curt.).

The young larvae hatched first and immediately sucked the egg of the masonwasp. This operation took one or two days, after which they ate the Tortricid caterpillars which were stored as food for the offspring of the masonwasp.

A nest of *Ancistrocerus nigricornis* (Curt.), collected in 1948, contained two masonwasps and three males of *Chrysis ignita ignita* L., which hatched on the 28th of June.

Chrysis brevitarsis Thoms. also occurs in the Netherlands; some females were taken in the end of June 1953 on a pole in the neighbourhood of Ulvenhout (N. Brabant).

Rotterdam-W., Allard Piersonstraat 28c, November 1953.

De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, haar taak, geschiedenis en inrichting.

De Akademie heeft een brochure uitgegeven, waarin uiteengezet wordt, wat de Akademie is en wat zij doet. Exemplaren hiervan zijn voor belangstellenden gratis verkrijgbaar bij het bureau der Akademie, Kloveniersburgwal 29, Amsterdam-C.